Malmö Teater

Malmö Teater år 1891 (revs år 1961)

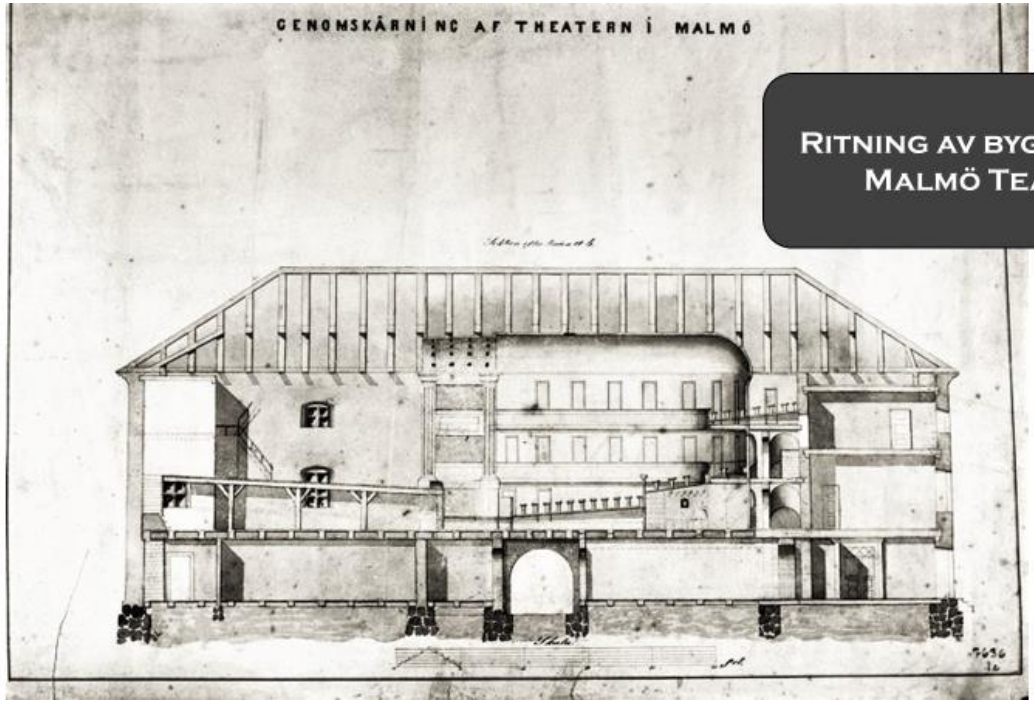

Ritning av byggnaden Malmö Teater

Initiativtagaren till Malmö Theater var borgmästare Nordlindh, Gustav IV Adolfs värd vid kungens långvariga Malmöbesök 1806-1807. Teaterbyggnaden uppfördes under åren 1807-1809 vid Gustav Adolfs torg, uppkallat efter majestätet. När Kongl. Priwilegierade Theatern i Malmö invigdes 1809 hade dock Gustav fått förhinder - han satt vid tillfället fången i Gripsholms slott och var inte längre kung.

Under de nära 130 år som teaterhuset var i bruk hade malmöborna kunnat beskåda sin tids största aktörer och sångare som August Lindberg, Lars Hanson, Gösta Ekman, Jussi Björling, Ernst Rolf och Karl Gerhard. Jenny Lind sjöng här och Sarah Bernhardt hedrade Malmö med ett gästspel sommaren 1883. I mars 1889 uppförde Strindbergs försöksteater två nya enaktare. Till de mera udda inslagen hörde brottning och Sveriges första boxningstävling som hölls på Malmö Theater 1893. När sista föreställningen spelades 1938 var den Sveriges äldsta offentliga teater.

Teaterbyggnaden, sedermera BeKå-huset, fanns kvar ganska intakt fram till 1961 då klädvaruhuset skulle utöka sin verksamhet och det mesta av den gamla teatern revs. 1973 övertogs huset av Hennes & Mauritz och numera återstår endast fasaden mot Gustav Adolfs torg relativt välbevarad.

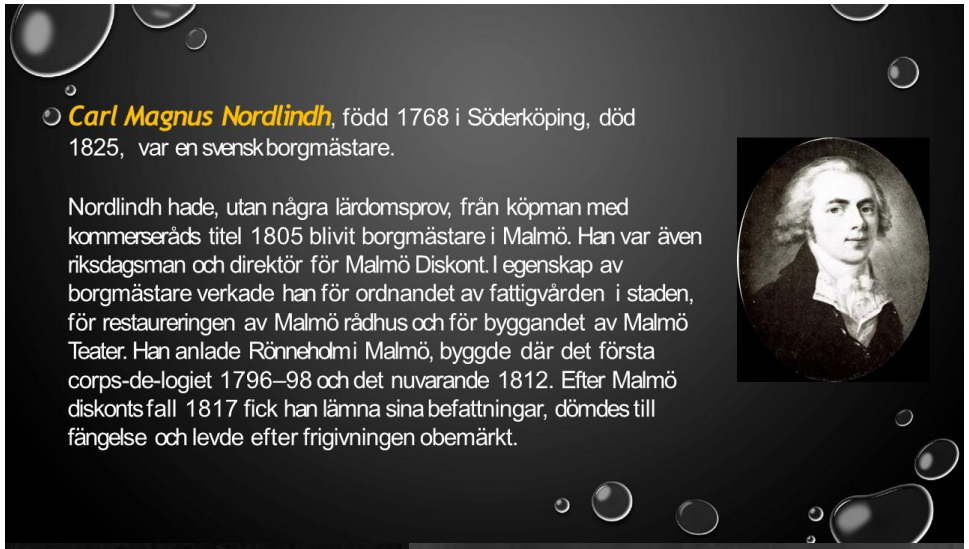

- ***Carl Magnus Nordlindh***, född 1768 i Söderköping, död 1825, var en svensk borgmästare.

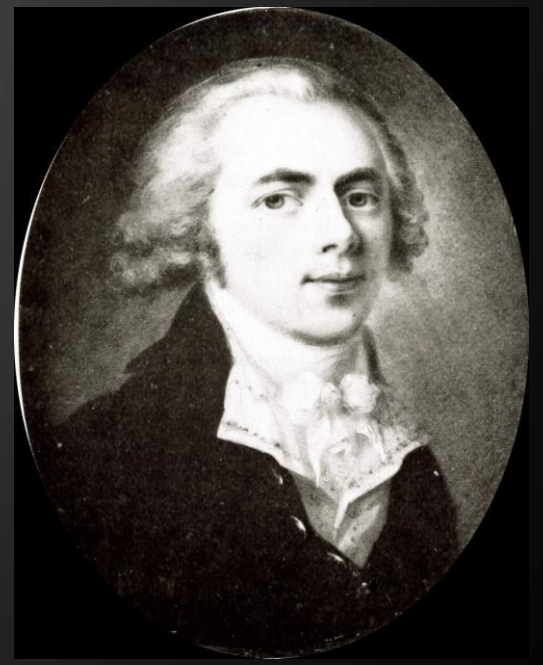

Nordlindh hade, utan några lärdomsprov, från köpman med kommerseråds titel 1805 blivit borgmästare i Malmö. Han var även riksdagsman och direktör för Malmö Diskont. I egenskap av borgmästare verkade han för ordnandet av fattigvården i staden, för restaureringen av Malmö rådhus och för byggandet av Malmö Teater. Han anlade Rönneholm i Malmö, byggde där det första corps-de-logiet 1796–98 och det nuvarande 1812. Efter Malmö diskonts fall 1817 fick han lämna sina befattningar, dömdes till fängelse och levde efter frigivningen obemärkt.

Jenny Lind

Text Wikipedia

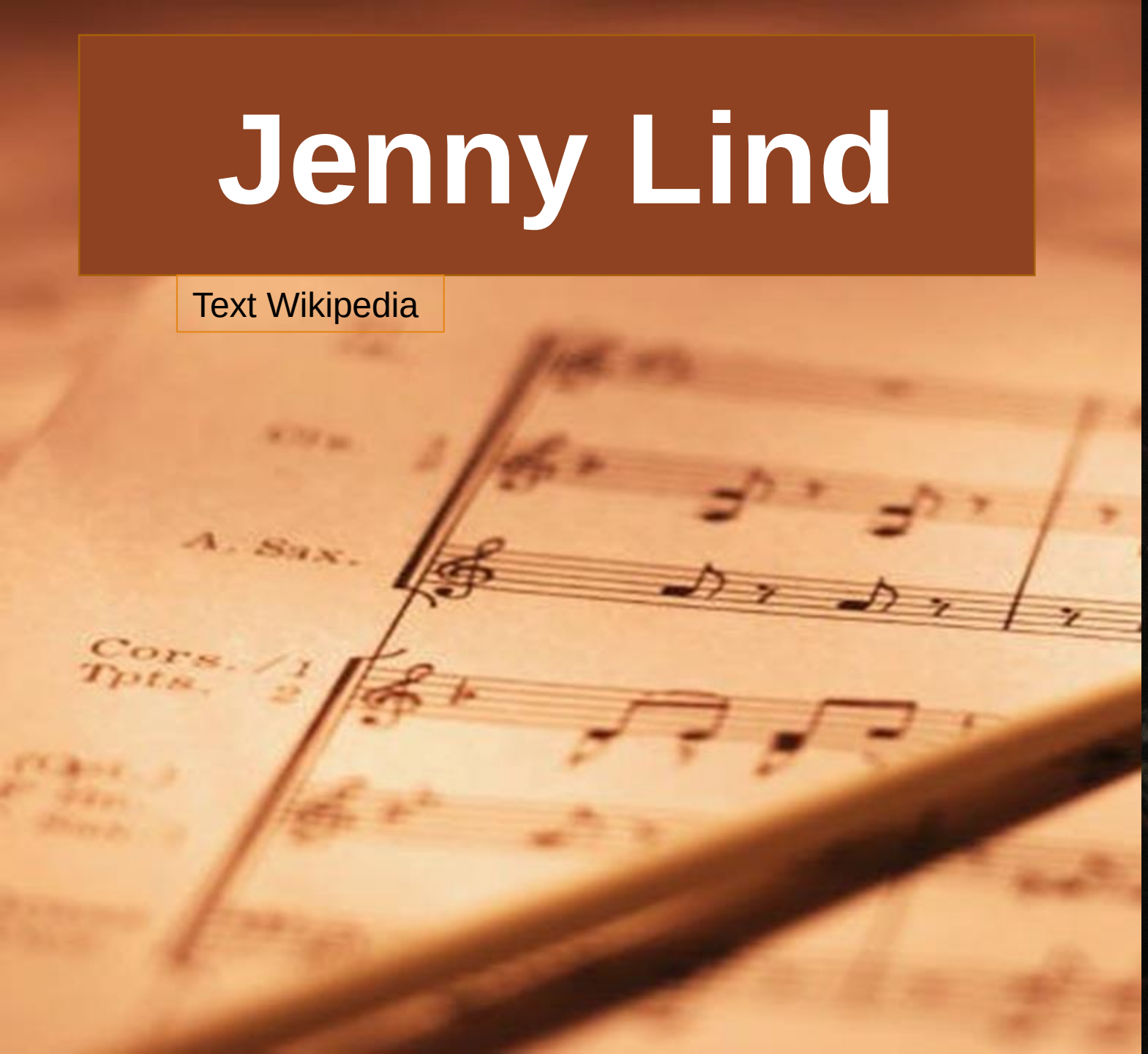

Malmö Teater 1860 – 1868 av Ragnar Gustafson

Malmö teater 1860-68
- de sista åren fore ombyggnaden. I.
AV RAGNAR GUSTAFSON

Historien 1807-68 i MFÅ 1965 och repertoaren 1809-59 i MFÅ/ Elbogen 1973 , 1974, 1976, 1980 och I 982) följt den utveckling prologen antyder: hur Djurströmromantiken avlöses av en i spel och pjäser något mer återhållsam och realistisk epok med danska provinstrupper och svenska som Delands, Hesslers och, i dess senare skede, Oscar Anderssons. Möjligen "konst och natur i sann förening" - men prologen talar också om "att ha sin mening och att offentligt yttra den", och det blev det faktiskt inte så mycket med under de nu aktuella åren. Ute i stan blåste förändringens vindar: industrialism, folkökning, de nya fu llmäktige, den första liberala arbetareföreningen. Inne på Malmö Teater stod tiden i så måtto nästan still.

Malmö Teater åren 1860 - 1868

Malmö Teater 1860 – 1868. Nästa nya svenska trupp (20 föreställningar våren 1864) hette faktiskt Finska Theatersällskapet: i huvudsak rikssvenska skådespelare som efter den nya Helsingforsteaterns brand 1863 tvingats ambulera, ledda av Hjalmar Agardh. Denne hade som 25-åring hos Oscar Andersson 1857-58 av Topelius (Vasenius s 1841) sagts göra "något af alla roller och mycket af somliga" samt icke sakna "eld och kraft" - men väl "beherskningen, jämnheten, afrundningen i spelet''. Kanske det kom med åren, ty sedan Agardh 1867 återvänt till Helsingfors blev han i decennier en bärande och högt skattad kraft där. Till hans bästa roller räknades den fine gamle egendomsherrn i Runebergs lilla familjeidyll Kan ej. Allehanda (2 , 16/4) berömmer starkt och noterar att pjäsen slagit särskilt hos den kvinnliga publiken medan Snällposten (14/4) betygar den "sanning och hjertlighet" Agardh gav sin roll. Superlativerna radas om Alfrida Hammarstrands "rena, okonstlade behag" och "sällsynt wackra spel" som pjäsens Julia. Hon var "intelligent och älskvärd'', inte minst i den rollen, skriver truppens jeune premier Ludvig Otterström i sina minnen (s 741) - där han f.ö. ger Cronholm rätt i att han inte passade för älskarfacket.

Truppen hade 1864 spelat på delning med Agardh som styresman och Gustafsson som regissör, men 1866 är den helt Agardhs, tydligen till hans ekonomiska olycka. I april 1867 är ha åter i Malmö, men då bara biträdd av en studentkvartett, och ger bl.a. Studentens majnatt vid en soare som nog gått illa: han är enligt räkenskaperna (MSA) "utan tillgång" när fattigvårdsavgiften utkrävs. Men en tillgång återstod alltså - Finland!

Malmö Teater åren 1860 - 1868

Sejouren 1866 (12 föreställningar) inleddes med Björnso i Malmö: tvåaktaren De Nygifta, det första moderna nordiska äktenskapsdramat. Allehanda (2/ 5) finner hos Agardh och en m:ll Ruth"erforderlig finhet och afrundning" som dominant amtmanspar. Svärsonen som lösgör först sig själv och sedan deras dotter från dem gjordes av Fredrik Brandt och som hans vaknande barnhustru fick Marie Louise Hammarstrand mycket bifall. Som äkta mannens rådgivare, den kloka och aktiva Mathilda, var Linda Boström "ganska lyckad" . Snällposten (30/4) har lovord för henne och de andra , finner (17 / 5) att hon i en komplicerad roll som i Girardins och Dumas d y:s Sköjlad Lycka inte kan tävla med Charlotte Raa året förut - men har då redan (3 / 5) skrivit att hon med "wärma", "okonstlad enkelhet och ett naturligt behag" gjort sin viktigaste roll under sejouren. Rollen är Sigrid den fagra och den stora scenen den där hon vägrar att känna igen den store Birger Jarl i den rasande herreman som dundrar in i hennes nya hem Ulfåsa - och därmed får honom att besinna sig och erkänna henne som svägerska . Agardh var ståtlig, " full af kraft och manlighet' ', medan Brandt som jarlens unge brorBengt Lagman vars mesallians skapar konflikten kanske fick räknas in i omdömet att spelet " gick något ojemnt". Men Sigrids far, den i fattigdomen "ännu stolte och beslutsamme riddaren framställdes förtjenstfullt af Hr Pettersson" och Otterström som jarlens av Sigrids högsinthet snabbt besegrade budbärare Härved Boson var "ypperlig". Alltnog, vad som förevarit den 2 maj 1866 var förstås Malmöpremiären på Frans Hedbergs Bröllopet på Ulfåsa, den första av pjäsens 82 föreställningar på Malmö Teater t.o.m. 1926. Bara fyra verk upplevde fler föreställningar där. Till de 177 av det mest spelade, Wermlänningarna, bidrogs nu med en - och f.ö. med två av de 30 av Hedbergs bearbetning Fregattkaptenen. Sitt finska namn likmätigt gav truppen inte bara repris på Runeberg utan också Topelius patriotiska tabl å Veteranens Julafton, så runebergsk att främsta effekten är avsjungandet av Soldatgossen, "särdeles tilltalande" exekverad av Hilda Brandt i gossekläder (SP 17/ 5). Veteranen gav hr Sjöberg "ganska wäl , men bröt på finska" - "alldeles öfwerflödigt" !

MALMÖ TEATER

ÅR 1915

Malmö Teater

Trappan till vänster ingång till Malmö teater, trappan till höger till restaurangen.

Rivning år 1961

Malmö Teater år 1891 (revs år 1961)

Ritning av byggnaden Malmö Teater

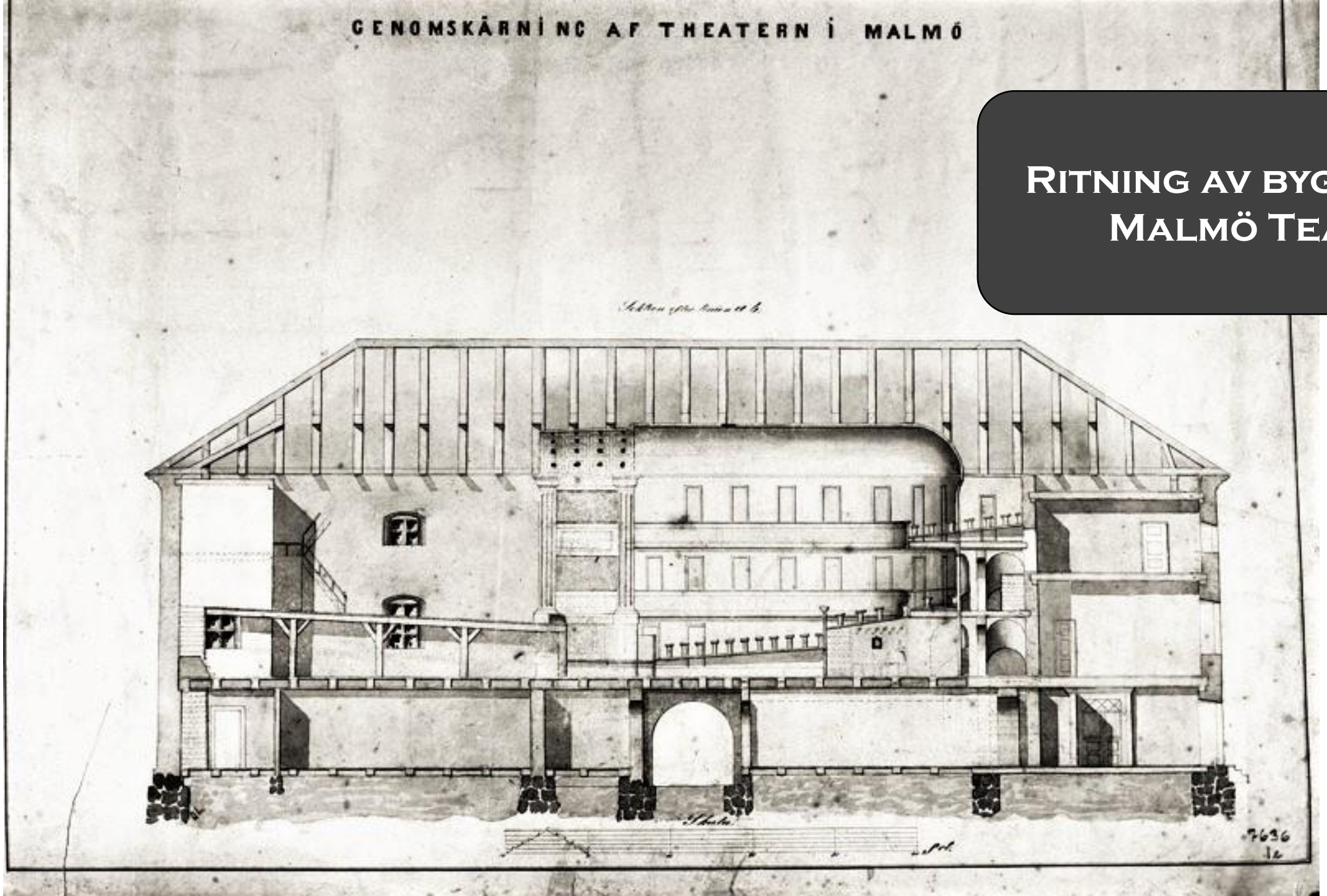

Med

Konungens

Allernådigste Tillstånd

öppnas nya Teater-Huset i Malmö

den 16 October 1809,

och uppföres till Förmån för Inrättningen

En för tillfället författad

Prolog med Sång och Balletter

af Herr Ballettmästaren *Brulo*.

Personerne:

Apollo	— — —	Herr *Hjelmstedt*.
Mercurius	— — —	Herr *Nordhom*.
En Watten nymf	— —	M:lle *Rydberg*.
Melpomene	— —	M:lle *Edberg*.
Thalie	— —	M:lle *Wibom*.
Euterpe	Sång-Gudinnor. —	Fru *Hjelmstedt*.
Terpsichore	— — —	M:lle *Brulo*.
Polymnia	— —	M:lle *Lundberg*.
Calliope		
Sjöfolk.		

Derefter gifwes:

Ägtenskaps-Skillnaden,

Dram i 2 Akter. Öfwersättning af J. E. Broman.

Priserne äro:

Logerne af 1:a raden och fonden i 2:dra raden —	24 ß. Bco.
Amphiteatern — — —	24 ß. Bco.
Side Logerne i 2:dra raden — —	16 ß. Bco.
Parterre, som åfwen är inrättad för Fruntimmer —	16 ß. Bco.
Plats Logerne — — —	12 ß. Bco.

Billetter säß hos Herr Rådman Möller till kl. 4 eft. midd. och sedan wid ingången till Spektaklet, som begynnes kl. 6 eftermidd.

Ingen obehörig tillåtes Entré på Teatern.

Tryckte Exemplar af Prologen århålles wid ingången mot betalning.

De Respektiwe Abonenter som för dagen will behålla sina loger, täcktes derom tillsäga hos Herr Rådman Möller till kl. 12 för midd.

Teateraffisch. Föreställning den 16 oktober 1809 vid öppnandet av nya Malmö Teater vid Gustav Adolfs Torg till förmån för inrättningen. Svenska Komiska Teatertruppen under Brulo och Ambrosiani ger en för tillfället författad Prolog med Sång och Balletter af herr Ballettmästaren Brulo samt dramat Ägtenskabs-Skillnaden.

Affischen inleds med orden: Med Konungens Allernådigaste Tillstånd (Denna inledning skulle finnas kvar på affischerna t.o.m. 27 december 1809) öppnas nya Teater - Huset i Malmö den 16 Oktober 1809.

Ritning av Malmö Teater inför ombyggnaden 1868.

Malmö Teater var inrymd i det s.k. Spectakel- och värdshuset vid Gustav Adolfs Torg. Huset byggdes 1807 - 09 efter ritningar av arkitekten Anders Sundström. Större delen av huset ut mot torget utgjordes av värdshuset Stadt Hamburg medan teatern var belägen i en byggnad ut mot Stora Nygatan. Teatern byggdes om tre gånger: 1848, 1868 och 1908. Dessutom genomfördes mindre renoveringar 1844 och 1864. Vid den stora ombyggnaden 1868 fick teatersalongen fyra våningar istället för tre samt nytt scenmaskineri. Teatern användes av resande teatersällskap och andra teatrar, t.ex. Helsingborgs Stadsteater och Riksteatern fram till 1938. Teaterbyggnaden revs 1961, medan det gamla värdshuset ut mot torget fortfarande finns kvar (hyser nu H & M och Mc Donalds).

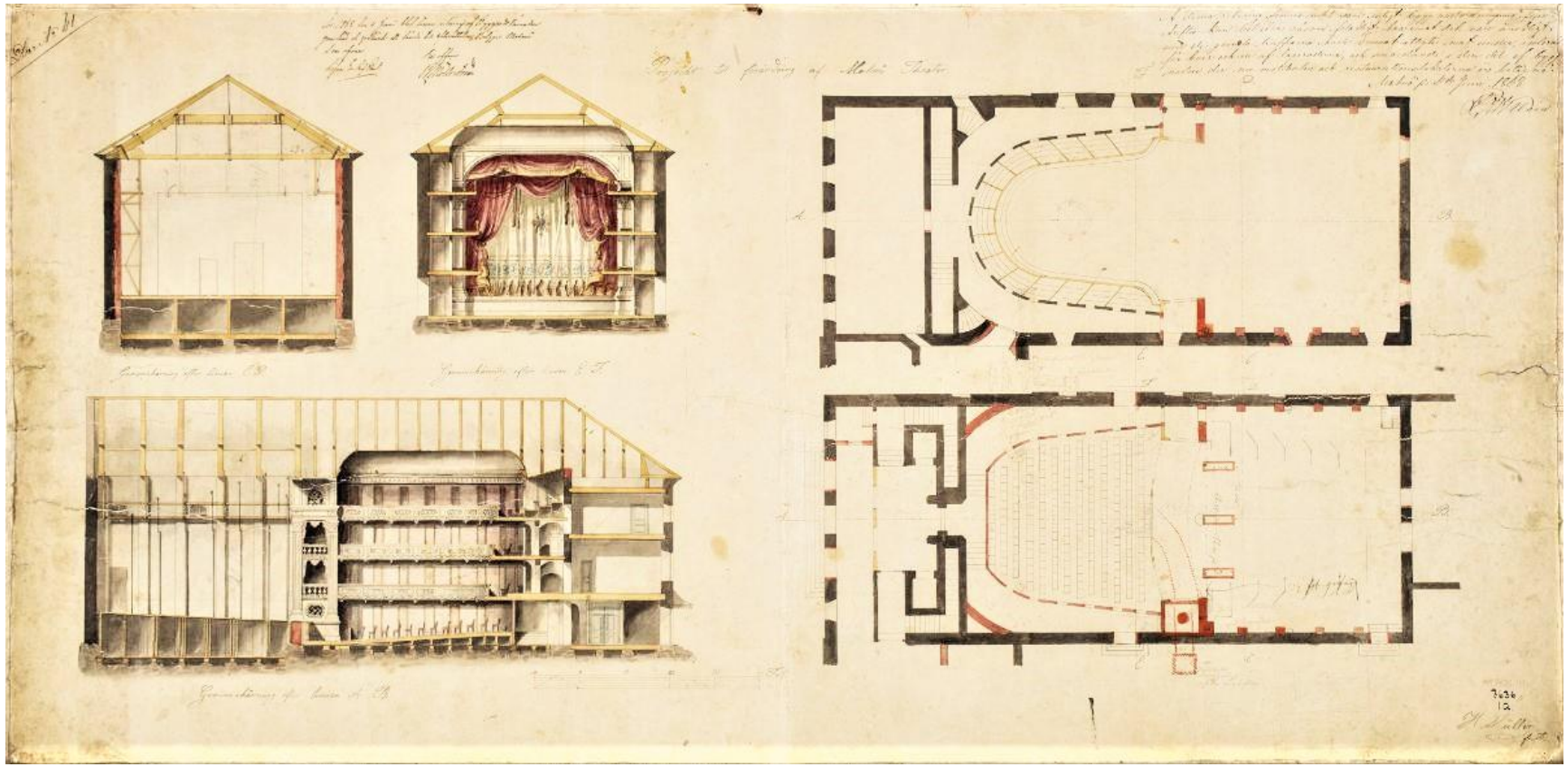

Året är 1920 Malmö Teater

Malmö Teater År 1909

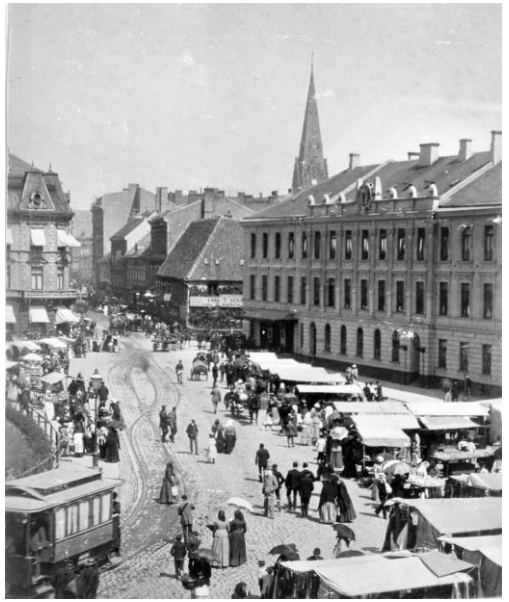

Efter 1887 före 1906

I Malmö fanns hästspårväg från 1887 till 1907 och elektrisk spårväg från 1906 till Högertrafikomläggningen 1967, samt fram till 1973 på Limhamnslinjen. Bilden är tidigast från 1906 men troligen senare.

Malmö Teater år 1887 – 1900?
Hästspårvagnar kom 1887

Malmö Teater År 1909

1950
BEKÅ KLÄDER
VARUHUS

Malmö Teater

Trappan till vänster ingång till Malmö teater, trappan till höger till restaurangen.

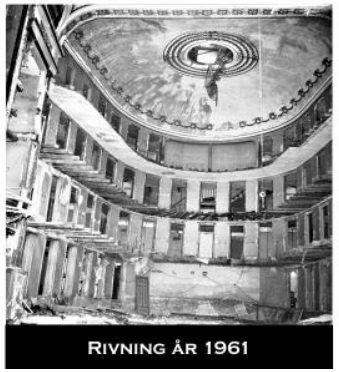

Rivning år 1961

1962

TLM 000008